

ODMEVI NA DOGODKE

Darja Lavrenčič Vrabec

OB 70-LETNICI PIONIRSKKE IN MLADINSKEGA KNJIŽNIČARSTVA NA SLOVENSKEM

V Mestni knjižnici Ljubljana smo 18. 4. 2018 pripravili že četrto enodnevno strokovno posvetovanje MKL, *Knjižnica, srce mesta*. Letošnji posvet smo posvetili *70-letnici Pionirske in mladinskega knjižničarstva na Slovenskem*. V luči jubileja smo se osredotočili na podobo mladinskega knjižničarstva in na eno njegovih temeljnih poslanstev, to je prenos vrednot in vedenja o svetu, ki se v knjižnicah udejanja zlasti s posredovanjem kakovostne in visoko kakovostne literature. Ker pa se ta prenos lahko dogaja na različne načine, smo na posvet povabili znanstvenike, strokovnjake z različnih področij in tudi avtorje. Ti so nam razkrili, kako sami s svojimi zgodbami otrokom in mladim posredujejo vedenje o svetu in jih usmerjajo k branju za vse življenje. Na posvetu so poleg častnih govork, direktorice MKL mag. **Teje Zorko** in predsednice Slovenske sekcije IBBY mag. **Tilke Jamnik**, sodelovali: **Ida Mlakar Črnič**, sodelavka iz MKL, Pionirske, ki je v svojem prispevku osvetlila podobo mladinskega knjižničarstva, dr. **Lučka Kajfež Bogataj**, dr. **Peter Svetina**, **Tjaša Koprivec** in **Peter Škerl**. Žal se posveta zaradi nenadne bolezni ni mogel udeležiti dr. Karl Gržan.

Na koncu uvodnega dela posveta smo v imenu MKL, Pionirska-center za mladinsko književnost in knjižničarstvo, podelili častna priznanja za kreativno in odlično strokovno delo štirim pionirkam slovenskega mladinskega knjižničarstva: dr. Marjani Kobe, Darji Kramberger, Martini Šircelj in Andri Žnidar.

Marjana Kobe

je v Sloveniji in takratni Jugoslaviji izoblikovala in uveljavila sistematično bibliopedagoško delo kot bistveno nalogo javnih mladinskih in šolskih knjižnic.

Darja Kramberger

je model naprednega javnega mladinskega knjižničarstva uveljavila v Mariboru in bila prva urednica strokovne revije *Otrok in knjiga*.

Martina Šircelj

je bila motor pri oblikovanju sodobnih standardov za javne mladinske in šolske knjižnice ter pri uveljavitvi teh standardov v vsem nacionalnem prostoru.

Andra Žnidar

je v knjižničarstvo vpeljala sodobno obdelavo knjižničnega gradiva in to uveljavila v vseh slovenskih javnih mladinskih in šolskih knjižnicah.

Ob posvetu smo izdali tudi zbornik. Posvet je kot video posnetek (v dveh delih) dostopen na naslednjem spletnem naslovu:

https://www.youtube.com/user/MestnaKnjiznicaLJ/videos?disable_polymer=1

Sodelavec Vojko Zadavec je pripravil razstavo z naslovom *70 let otroških in mladinskih knjižnih polic*.

Posvet je moderiral **Boštjan Gorenc Pižama**. V zadnjem sklopu strokovnega dogodka, poimenovanem *Zgodba o resnici, ki bi nam rada stala ob strani (Kako iz bunkerja?)* je imel še intervju s svetovno znanim angleškim pisateljem **Kevinom Brooksom**. Tri njegove knjige za mladino imamo prevedene tudi v slovenščino: *Martin Pujš* (založba Mladinska knjiga), *Iboy* in *Dnevnik iz bunkerja* (obe je izdala založba Miš, ki je avtorja pripeljala na svoj mladinski literarni festival *Bralnice pod slamnikom* pa tudi na posvet MKL, s čimer nas je zelo razveselila in počastila).

Pogovor s kulturnim avtorjem nagrajenih romanov, ki jih stroka uvršča v večnaslovniško (crossover) literaturo, se je osredotočal zlasti na njegovo literarno ustvarjanje za mlade, posebej na problem nesrečnih koncev (avtor v svojih delih ubeseduje tudi zelo temačne plati odraščanja) ter na njegov nepodcenjujoč odnos do mladih bralcev. Njegovo izjemno literarno delo *Dnevnik iz bunkerja* je v izvirniku izšlo leta 2013, leto kasneje je zanj prejel prestižno literarno nagrado za mladinsko književnost *Carnegie medal* (v strokovni žiriji je bilo kar 13 knjižničarjev), ki pa je v Veliki Britaniji povzročila javno polemiko o tem, zakaj naj bi najstniki sploh brali takšne nevarne in zanje neprimerne knjige in kako je sploh možno, da je tako ugledno nagrado prejela knjiga s tako brutalno zgodbo in z neprimernim, nesrečnim koncem. Naj dodamo, da tudi založnik Penguin 10 let ni hotel izdati knjige s takšnim koncem in je od avtorja želel »izsiliti« običajen, torej srečen konec, na kar pa Brooks ni pristal.

Pogovor s Kevinom Brooksom je ponudil odlična izhodišča za **okroglo mizo** z naslovom *Večnaslovniška (Crossover) književnost: meje mladinske književnosti in mladinskega knjižničarstva*, ki sem ga vodila s sedmimi povabljenimi gosti. Ti delujejo na različnih strokovnih področjih, kot so: literarna veda, pedagogika, psihijatrija, družinska terapija, pedagoško delo z mladostniki v srednji šoli (gimnaziji), specifično delo z mladimi z vedenjskimi in čustvenimi težavami, uredniško delo na založbi. Na okrogli mizi so sodelovali: dr. Tina Bilban, dr. Aleksander Bjelčević, Mateja Gomboc, Andrej Ilc, Blaž Istenič, Breda Jelen Sobočan in Borut Marolt. Izpostavljena problematika je na Slovenskem letos še posebej aktualna zaradi nekaterih burnih reakcij ob nagrajeni knjigi *Evangelij za pitbule* avtorja Jirija Bezlaja; javnost pa je bila močno vznemirjena tudi pred sedmimi leti zaradi izbora knjig za takratno Cankarjevo tekmovanje (A. Predin: *Na zeleno vejo*, A. Makuc: *Oči*). Ker je bil čas za razpravo na okrogli mizi omejen, sem zaprosila vse sodelujoče avtorje, da svoje poglede na problematiko, ki brez dvoma terja poglobljeno interdisciplinarno pozornost, na kratko zapišejo za objavo v reviji *Otrok in knjiga*.

Za udeležence okrogle mize sem pripravila naslednja izhodiščna vprašanja:

- Kako vi osebno, tudi pri vašem strokovnem delu, razumete termin *večnaslovniška (crossover) književnost*? Je to književnost, namenjena več generacijam bralcev, ali književnost za odrasle, ki jo knjižničar, založnik, član žirije s pretehtanim razlogom ponudi v branje mladim?

- Je perspektiva odraslega pripovedovalca v leposlovju tisti ključni element, ki neko delo uvršča ali ne uvršča v branje za mladino? Kje so meje mladinske književnosti? Je to književnost za mlade ali književnost o mladih?
- Kaj znotraj večnaslovniške književnosti bi lahko bilo sporno oziroma neprimer- no branje za mlade (teme, kot npr.: nasilje, odvisnosti, spolnost, spolne zlorabe idr., jezik, vrednote, nesrečni konec ...) in zakaj?
- Kako razumete in doživljate mladostnike (v starostnem razponu od 14. do 18. leta) in njihovo odraščanje v sodobnem svetu? So večinoma dovolj zreli, razmi- šljujoči za samostojno branje zahtevnejših večnaslovniških književnih besedil? Koliko vodenja odraslih pri tem potrebujejo?
- Ali lahko v takšnih etičnih razpravah prihaja do podcenjevanja mladih bralcev v smislu njihove bralne sposobnosti, recepcije?
- Ali mora biti večnaslovniška književnost nujno tudi vzgojna v najožjem smislu?

Vprašanje za občinstvo

- Z razvrščanjem sodobnega leposlovja za mladino in za odrasle se avtonomno in v skladu s svojimi strokovnimi usmeritvami ukvarja predvsem knjižničarstvo (tudi založništvo, včasih žirije za literarne nagrade). Kako razumete možnost, da mladinski knjižničarji sami oblikujejo knjižnične zbirke za mlade do 18. leta starosti (Priporočila in standardi za splošne knjižnice 2018–2028)?

VEČNASLOVNIŠKA (CROSSOVER) KNJIŽEVNOST: MEJE MLADINSKE KNJIŽEVNOSTI IN MLADINSKEGA KNJIŽNIČARSTVA Okrogla miza

Tina Bilban

Posvet *Knjižnica – srce mesta* je prinesel vpogled v produkcijo, predvsem pa recep- cijo otroške in mladinske književnosti ter se s tem vpel v mrežo dogodkov, ki so se zvrstili v aprilu in odprli dialog med literaturo in bralcem – od obiska Kevina Brooksa v okviru festivala Bralnice pod Slamnikom, Slovenskih dnevov knjige z Literaturnim Prepišnim uredništvom (ki je letos pretresalo vlogo branja kot uve- ljavljanja svobode) do Mladinskega festivala angažiranega pisanja Itn. – festivala, ki letos že drugo leto odpira teme, ki zanimajo mlade, in daje besedo mladim. In njihova beseda je v kontekstu premisleka »kaj naj berejo mladi« mnogo preredko in preslabo slišana, včasih celo preslišana.

Mladi so na festivalu izpostavili svoje stališče do izraza *mladi bralci*. Zavrnili so njegovo uporabo, ker se jim zdi izraz pokroviteljski. (Andraž Rožman: *Festival angažiranega pisanja In tako naprej!*: »Nismo mladi bralci, ampak le bralci«, Dnev- nik, 15. 4. 2018). Ob tem sem se spomnila ugotovitve, ki jo je na svojih predavanjih iz verzologije večkrat omenjal prof. Boris A. Novak – da posebni praznični dnevi povedo veliko o našem odnosu do stvari – imamo npr. dan žena in dan poezije, nimamo pa dneva mož in dneva romana. Tudi naše kategorizacije bralcev in skrb